

Dr hab. Grażyna Stojak, prof. UR
ORCID: 0000-0002-7503-7356
historyk sztuki, pedagog,
historyk architektury i konserwacji zabytków
UNIwersytet Rzeszowski
Instytut Archeologii - Zakład Muzeologii
35-115 Rzeszów, ul. Moniuszki 10

Recenzja rozprawy doktorskiej

autorstwa: mgr inż. arch. Klaudii Cechini

pt.: *Miasta doby Kazimierza Wielkiego w dolinie Popradu – Muszyna i Piwniczna. Rozwój przestrzenny w okresie średniowiecza.*

Dysertacja została opracowana na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej pod opieką merytoryczną dr hab. inż. arch. Dominiki Kuśnierz - Krupy, Prof. PK

I. Podstawa opracowania:

1. Zlecenie recenzji przez dziekana Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej z załącznikiem – egzemplarzem rozprawy doktorskiej autorstwa mgr inż. arch. Klaudii Cechini pt.: *Miasta doby Kazimierza Wielkiego w dolinie Popradu – Muszyna i Piwniczna. Rozwój przestrzenny w okresie średniowiecza*, przygotowanej pod opieką merytoryczną dr hab. inż. arch. Dominiki Kuśnierz-Krupy, prof. PK
2. Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2018 r., poz. 1668 ze zmianami, z dnia 20 lipca 2018 roku.

II. Recenzja rozprawy doktorskiej

1. Konstrukcja rozprawy doktorskiej

Opracowanie składa się z 5 części merytorycznych, zamkniętych „Podsumowaniem” i zaopatrzonych w „Bibliografię”, „Spis ilustracji i tabel”, „Aneksy”, „Streszczenie”, które jest opracowane w języku polskim i angielskim. „Wstęp” zawiera wprowadzenie do tematyki pracy poprzez określenie przedmiotu badań, a równocześnie jest jednym z rozdziałów merytorycznych, gdyż stanowi omówienie stanu badań i zasobów archiwalnych.

Dysertacja jest zilustrowana dobrze przygotowaną współczesną dokumentacją fotograficzną, a także posiada liczne fotokopie materiałów archiwalnych, ikonograficznych, rysów i rycin kartograficznych.

Rozdziały merytoryczne poświęcone są blokom tematycznym związanym z rozwojem przestrzennym i urbanistyki w ujęciu historycznym wskazanych miast w dolinie Popradu: Muszyny i Piwnicznej. Są uzupełnione zestawieniami tabelarycznymi.

Wnioski końcowe ujęto w podsumowaniu. Opracowane są na podstawie rozpoznania zasobów dziedzictwa kulturowego Muszyny i Piwnicznej na tle ukształtowania terenu, analizy ich układów urbanistycznych oraz ochrony zabytkowej jako średniowiecznych zespołów miejskich w kontekście dawnego osadnictwa, a także współczesnego rozwoju małych miast o tradycji kupieckiej. Zgromadzone materiały, informacje oraz przeprowadzone analizy, umożliwiają ustosunkowanie się do postawionej przez autorkę tezy, którą przytoczyłam w następnych częściach niniejszego opracowania.

2. Opis ogólny rozprawy doktorskiej oraz jej części składowe

Rozprawa doktorska ma objętość 174 stron tekstu wraz z bogatym materiałem ilustracyjnym, ikonograficznym i tabelarycznym rozmieszczonym w tekście. Dysertacja składa się z 5 rozdziałów, wzajemnie ze sobą powiązanych tematycznie i spójnie ułożonych w logiczny ciąg, pozostający w korelacji ze sformułowanym tematem.

Niniejszą pracę doktorską otwiera „Wstęp” zamieszczony na stronach: 3-32. Jest on pięcioczęściowym rozdziałem merytorycznym, wprowadzającym w przedmiotowe zagadnienie. W pierwszych trzech podrozdziałach zawarte zostało sformułowanie celu badań, omówienie zakresu i obszaru badawczego, a także określono zastosowane metody badawcze. W czwartym podrozdziale przedstawiono „Stan badań” z podziałem na trzy części tematyczne. Pierwsza z tych części to omówienie stanu badań związanego z osadnictwem i rozwojem urbanistycznym Ziemi Krakowskiej, zaś druga i trzecia - to stan badań związany z rozwojem przestrzennym Muszyny i Piwnicznej. Piąty, a zarazem ostatni podrozdział „Wstępu”, to prezentacja zachowanych źródeł archiwalnych. Zostały one przedstawione w czterech odrębnych częściach, jako źródła: rękopiśmienne, drukowane, kartograficzne i ikonograficzne. Wyszczególniony w pierwszym rozdziale materiał źródłowy znajduje odzwierciedlenie w omawianej pracy doktorskiej.

Drugi rozdział merytoryczny, zawarty na stronach 33-41, nakreśla urbanistykę miast średniowiecznych powstałych z fundacji Kazimierza Wielkiego na obszarze Ziemi Krakowskiej w okresie średniowiecza. Na podstawie analizy historycznej urbanistyki miast lokowanych w XIV wieku na omawianym terenie - z podkreśleniem lokacji powstałych w 2 połowie XIV wieku - wyszczególniono typy stosowanych form aglomeracji miejskich o regularnym kształcie. Wyróżniały się one przemyślanym (pod kątem użytkowym) kształtem

geometrycznym, odbiegając od wczesnośredniowiecznych struktur osadniczych o charakterze organicznym. Pod kątem wyszczególnionych schematów urbanistycznych przeprowadzono rozpoznanie zastosowanych modeli wśród czternastowiecznego osadnictwa powstałego z fundacji Kazimierzowskiej.

Rozdział trzeci (str. 41 - 86) i czwarty (str. 87 - 110) mają jednolity podział na podrozdziały merytoryczne. Rozdział trzeci poświęcony jest rozwojowi przestrzennemu w Muszynie w okresie Średniowiecza, a rozdział czwarty – analogicznie – średniowiecznemu rozwojowi struktury przestrzennej w Piwnicznej. Każdy z w/w rozdziałów składa się z dwóch pierwszych podrozdziałów - podrozdział 1 i 2 - poświęconych omówieniu okresu przedlokacyjnego, a następnie czasu lokacji miasta i dziejów średniowiecznych. Dwa kolejne podrozdziały – czyli podrozdział 3 i 4 – poświęcone są omówieniu układu urbanistycznego wskazanego miasta i jego zabudowy miejskiej.

Rozdział piąty opisany na stronach: 111 - 129, to omówienie problematyki ochrony urbanistycznego dziedzictwa kulturowego. Zostało ono przedstawione w dwóch ujęciach problemowych. Pierwszy z podrozdziałów przedstawiony jest pod kątem uwarunkowań prawnych (str. 111 - 120). Drugi zaś - pod kątem świadomości społecznej i potrzeb lokalnej społeczności (str. 121 - 129). Obie analizy tematyczne: prawna i społeczna, stanowią podstawę do wysnucia wniosków w kontekście ochrony dziedzictwa urbanistycznego na tle zasobów zabytkowego budownictwa Muszyny i Piwnicznej - małych miast w dolinie Popradu o średniowiecznym rodowodzie.

Podsumowaniem dociekań w rozdziałach merytorycznych i oceną zgromadzonych w nich informacji, jest opracowanie wniosków końcowych i postulatów, a także wskazanie potrzeb w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym urbanistycznego. Niniejsze zakończenie rozprawy doktorskiej, zawarte na stronach 130 - 132, znajduje się w części zatytułowanej „Podsumowanie”.

Kolejne części zawierają „Bibliografię” przedstawioną w układzie alfabetycznym na str. 133 - 148, „Spis ilustracji i tabel” - wg kolejności numeracji i rozmieszczenia w tekście dysertacji doktorskiej - umieszczony na stronach 149 - 157, „Streszczenia” w języku polskim i angielskim (str. 158-160), a także „Aneksy”, w których zamieszczono 2 wzory ankiet (str. 161 - 166) i tłumaczenie *Aktu lokacyjnego miasta Piwniczna*, wykonanego przez dra hab. K. Pawłowskiego (str.167 - 174)

3. Cele badań

Autorka nakreśliła trzy postawione cele badań, które pozostają ze sobą w korelacji i są konsekwentnie realizowane w pracy doktorskiej. Pierwszy z nich można określić jako ogólny cel badawczy rozprawy doktorskiej. Drugi - jako szczegółowy cel o charakterze naukowo-planistycznego dociekania. Trzeci z celów niniejszej dysertacji można nazwać analitycznym z konsekwencją praktycznego zastosowania.

Pierwszy z celów, tj. ogólny cel badań doktorantka jasno sprecyzowała jako: *przybliżenie i kompleksowe opracowanie historii rozwoju przestrzennego w okresie średniowiecza oraz genezy powstania dwóch małopolskich miast położonych nad Popradem: Muszyny i Piwnicznej, wcześniej Piwnicznej Szyi.* (str. 6) Wskazała też, że w/w miasta nie posiadają monografii naukowych, pomimo wielowiekowej metryki sięgającej wieków średnich i lokacji z fundacji Kazimierza Wielkiego. Luka ta była motywacją do opracowania dziejów przedlokacyjnych Muszyny oraz Piwnicznej Szyi, a także szczegółowe opracowanie dziejów tych miast w czasie lokacji.

Zebrana wiedza historyczna, architektoniczna i planistyczna to baza informacyjno-naukowa do realizacji drugiego celu, który można określić jako cel szczegółowy niniejszej dysertacji. Autorka określiła go jako: *stworzenie naukowych podstaw do bieżącej polityki planistycznej oraz konserwatorskiej na terenie tych miast. Ważne aby (...) oba zabytkowe ośrodki i ich dziedzictwo nie uległy degradacji kulturowej.* (str. 6)

Wymusza to odpowiedź na zapytania oceniające obecny stan zachowania zabudowy miejskiej i dywagacje na temat jej wartości architektonicznej, historycznej oraz zabytkowej. Autorka – jako trzeci cel pracy - nakreśla perspektywę, że w nieodległej przyszłości zostanie związana praktyka planistyczna prowadzona przez lokalne władze gminne, powiatowe, a także wojewódzkie, w tym służby konserwatorskie i organ ochrony zabytków, z wykorzystaniem efektów dociekań niniejszej dysertacji doktorskiej. Jest także przekonana, że: *Bieżące studia i ustalenia naukowe w zakresie historii urbanistyki Muszyny i Piwnicznej zapewne będą praktycznym wsparciem dla planistów oraz Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w toczącym się procesie wielokierunkowego rozwoju obu miast.* (str. 6)

Ocena jakościowa i wartościująca względem wytycznych konserwatorskich – w rozumieniu *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* z 2003 roku - stawia konkretne wymogi, z którymi będzie można zmierzyć się dopiero po przeprowadzeniu pełnej analizy historycznej i architektonicznej. Z tego tytułu autorka pokłada nadzieję, na wykorzystanie tej pracy do zachowania dziedzictwa kulturowego obu w/w średniowiecznych miast, a także opracowaniu wniosków o ochronę konserwatorską zabytków urbanistycznych.

4. Sformułowanie tezy

Doktorantka sformułowała tezę, której słuszności będzie dowodziła w całej pracy doktorskiej. Autorka uważa, że: *Oba ośrodki (...) tj. Muszyna i Piwniczna – Zdrój (...) to układy proste, o nieskomplikowanym programie funkcjonalno-przestrzennym, ale innym modelu urbanistycznym.* (str. 6) Jest zdania, że oba zespoły architektoniczne, to przykłady ważnego dziedzictwa kulturowego i stanowią duży oraz wartościowy zasób, który wymaga ochrony konserwatorskiej, właściwej opieki właścicieli nad zabytkowymi budowlami, a także świadomej postawy współczesnych inwestorów we współpracy z lokalnymi władzami.

Mentalne zaangażowanie doktorantki w zachowanie niniejszego dziedzictwa kulturowego, w tym urbanistycznego, powoduje że będzie ona dążyć do udowodnienia tej tezy w całej rozprawie z dużą konsekwencją.

5. Omówienie dysertacji doktorskiej

Przyjęty układ pracy pozwala na zobrazowanie całokształtu dziedzictwa urbanistycznego w/w miast: Muszyny i Piwnicznej. Umożliwia także rozpoznanie jego zabytkowych zasobów, które są zachowane do dziś i jeszcze ciągle są czytelne w strukturze miejskiej. Zgromadzony zasób naukowych informacji - w oparciu o prace badawcze w terenie, kwerendę archiwalną, historyczną i socjologiczną oraz rozpoznanie materiałów rękopiśmiennych, ikonograficznych i kartograficznych - umożliwia charakterystykę urbanistycznej zabudowy wskazanych miast.

Kwerendy, które zostały przeprowadzone w terenie, mają ważne znaczenie dla analizy układów przestrzennych Muszyny i Piwnicznej. Zbadany został sposób rozmieszczenia w przestrzeni składników zespołu zabytkowego omawianych miast i ich wzajemne powiązania: funkcjonalne, kompozycyjne i ekspozycyjne. Duże znaczenie ma także analiza widokowa komponentów urbanistycznych w kontekście architektury krajobrazu.

Aby realizować wytyczone cele badawcze, autorka skupiła uwagę na rozpoznaniu modeli schematów urbanistycznych, które stosowano w średniowiecznych lokacjach miast powstałych z fundacji Kazimierza Wielkiego. W tym celu przeanalizowała schematy modeli urbanistycznych i wykonała ich rysunki, wyszczególniając schematy: modelu 9-polowego, modelu turbinowego i modelu pseudoowalnicowego (śląskiego). Dla celów porównawczych, można było je skonfrontować z wcześniejszymi osadami targowymi założonymi wg schematów: widlicowego, ulicowego i owalnicowego. Autorka następnie przeprowadziła analizę miast fundacji króla Kazimierza Wielkiego w Ziemi Krakowskiej, a wyniki ujęła w dwa zestawienia tabelaryczne. W jednej tabeli jest przedstawione wyszczególnienie miast

kazimierzowskiej fundacji na w/w obszarze i wskazanie daty ich lokacji, zaś w drugiej tabeli – także w opracowaniu autorki – znajduje się wykaz omawianych miast w świetle rozpoznanych układów i ich modeli urbanistycznych. Powyższe działania analityczne zostały zobrazowane rozróżnieniem kolorystycznym w poszczególnych tabelach. W świetle powyższego, miasta fundacji króla Kazimierza Wielkiego w Ziemi Krakowskiej, jawią się jako: 2 zespolone układy złożone to Kraków–Kazimierz–Florencja i 23 modele urbanistyczne będące układami prostymi. Wśród tych ostatnich przeważają proste układy urbanistyczne o 9-ciopolowym modelu i dwa układy proste będące mutacją układu 9-ciopolowego (łącznie 14 modeli 9-ciopolowych). Ponadto - autorka wskazała występowanie 5-ciu układów modelu turbinowego oraz 4 układy modelu pseudoowalnicowego (śląskiego). Łącznie wykonała analizę 25 miast w/w fundacji i ich modeli urbanistycznych na terenie Ziemi Krakowskiej (str.40). Powyższe rozważania znajdują się w Rozdziale 2, który poświęcony jest urbanistyce miast średniowiecznych powstałych z fundacji króla Kazimierza Wielkiego na terenie Ziemi Krakowskiej. Rozdział ten kończy sumaryczny opis zasadniczych elementów składowych średniowiecznych miast, które powstały z fundacji królewskiej. Autorka zaznaczyła także, że: *Pisząc o fundacjach miast okresu dojrzałego średniowiecza w Polsce należy pamiętać, że były one lokowane nie tylko z fundacji królewskiej, ale także kościelnej i rycerskiej (s.40), zaznaczając jednocześnie, że fundacji tych było jednak znacznie mniej niż monarszych.*

Nakreślone w ten sposób tło historyczne stanowi podstawę do przeprowadzenia szczegółowej analizy – odrębnie - rozwoju przestrzennego Muszyny i Piwnicznej w okresie Średniowiecza. Są to czteroczęściowe analizy historycznego układu urbanistycznego, od czasów przedkolacyjnych aż do dziejów lokacji w/w miast. Następnie autorka przystąpiła do omówienia układów przestrzennych omawianych miast wraz z rozmieszczeniem elementów składowych i ich wzajemnym powiązaniem funkcjonalnym, komunikacyjnym i widokowym. Na podstawie tej analizy została wykonana przez doktorantkę autorska rekonstrukcja lokacyjnego układu urbanistycznego, przeprowadzona na współczesnej ortofotomapie z użyciem planu katastralnego miasta Muszyny z 1846 roku (s. 60) i Piwnicznej z 1846 roku (s.100). Analizy te stanowią podstawę do omówienia wnętrza urbanistycznego. Przestrzeń publiczna Muszyny i Piwnicznej została przedstawiona wraz z prezentacją budownictwa i prezentacją oprawy architektonicznej. W świetle przeprowadzonej analizy, oba w/w miasteczka nad Popradem jawią się jako historyczne organizmy miejskie o zachowanych wartościach artystycznych i estetycznych, a mimo przekształceń zachodzących przez stulecia - także wartości naukowych i użytkowych.

Udowodnienie niniejszej tezy zostało przygotowane w sposób bardzo przemyślany. Najpierw poprzez wskazanie źródeł archiwalnych i przeprowadzenie kwerend historycznych, a następnie wskazanie bibliograficznych pozycji piśmiennictwa naukowego oraz popularno - naukowego. Następnie – poprzez odniesienie się do wyrysów, źródeł kartograficznych oraz ikonograficznych, wskazano materiały odgrywające ważną rolę w analizie porównawczej.

W osiągnięciu zamierzonych celów doktorantka korzystała z opracowań drukowanych autorstwa pracowników naukowych, w tym profesorów, którzy przez wiele lat prowadzili badania w zakresie zabytkoznawstwa, urbanistyki i obiektów dziedzictwa kulturowego w przestrzeni miejskiej. Wśród opracowań naukowych autorstwa profesorów, są wykazane publikacje m.in.: Z. Beiersdorfa, J. Bogdanowskiego, M. Boguckiej, M. Brykowskiej, R. Brykowskiego, T. Chrzanowskiego, J.T. Frazika, F. Giedroycia, A. Gieysztor, W. Hensla, R. Jamki, A. Kadłuczki, W. Kalinowskiego, M. Korneckiego, B. Krasnowolskiego, K. Kuśnierza, D. Kuśnierz-Krupy, F. Kiryka, J. Malczewskiego, J. Pudełko H. Samsonowicza, T. Węclawowicza, J. Wyrozumskiego, A. Żakiego.

Autorka sięgnęła także do badań i publikacji regionalistów. Ponadto wykorzystano informacje zawarte w opracowaniach encyklopedycznych.

Efektom powyższego jest przystąpienie przez doktorantkę do zmierzenia się z analizą problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego w kontekście ochrony prawnej i społecznej.

Szczegółowa analiza układów urbanistycznych Muszyny i Piwnicznej wraz z ich zabytkowymi komponentami jest przeglądem w kontekście przepisów prawnych *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* wg Obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej z dnia 3 października 2018 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu niniejszej *Ustawy* (Dz. U. 2018, poz.2067)

Posłużyło to porównawczej analizie formalno-stylistycznej niniejszych założeń urbanistycznych i wyciągnięciu wniosków uwidocznionych w „Podsumowaniu”. Opracowanie jest zobrazowane ikonograficznie: fotografiami, rysunkami, planami, które umieszczone są w tekście, co uczytelniają opisy i jest poglądowo jak najbardziej uzasadnione. W tej części opracowania czytelnik może zapoznać się z przekształceniami przestrzennymi w kontekście zapisów gminnej ewidencji zabytków. Podkreślić należy, że ukazanie zmian przestrzennych i architektonicznych zachodzących na przestrzeni lat w odniesieniu do zapisów w/ w *Ustawy* oraz ewidencji gminnej, stanowi wartościową część rozprawy. Jednocześnie stanowią wartość niniejszej dysertacji, z uwagi na możliwość analizy porównawczej dwóch miast dojrzałego średniowiecza w dolinie Popradu i ich zastosowanie w kontekście planowanych prac

planistycznych w przyszłości, które powinny się odbywać w drodze współdziałania państwowej służby konserwatorskiej i służb planowania przestrzennego.

Osobnym i ciekawie przeprowadzonym badaniem jest analityczny przegląd lokalnej świadomości społecznej w kontekście posiadanego dziedzictwa kulturowego Muszyny i Piwnicznej. W wyniku przeprowadzonych ankiet zbadana została samoocena mieszkańców w zakresie wiedzy na temat historycznej architektury i urbanistyki w/w miast, a także poziom wiedzy u mieszkańców na temat lokalnego dziedzictwa kulturowego. Analiza ta została zobrazowana licznymi zestawieniami tabelarycznymi autorstwa doktorantki.

W podsumowaniu autorka podkreśliła kulturową i społeczną rolę rozpoznania dziedzictwa urbanistycznego, a także jego wartość i znaczenie dla zachowania dziedzictwa architektonicznego w kontekście przemian historycznych, socjologicznych i projektowych. Jednocześnie doktorantka wskazała, że: *Ważnym elementem prowadzonych badań była także weryfikacja bieżących form ochrony zasobu zabytkowego obu miast. Sprawdzone m.in.: czy układy urbanistyczne Muszyny i Piwnicznej są wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa; czy dla tych miast zabytkowych funkcjonują aktualne miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, a także czy gminy Muszyna i Piwniczna Zdrój opracowały, jak nakazuje Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, gminne programy opieki nad zabytkami. (str. 131)* Tym samym autorka udowodniła prawdziwość tezy o konieczności zwiększenia czynnika społecznego i wsparcia ochrony prawnej dwóch zabytków urbanistycznych tj. zespołów miejskich o średniowiecznej genezie lokacyjnej, które stanowią ważne dziedzictwo wśród lokacji monarszych w okresie dojrzałego średniowiecza. Można odnieść wrażenie, że autorka jest przekonana o konieczności podniesienia lokalnej świadomości na temat posiadanego dziedzictwa kulturowego i potrzebie jego ochrony.

Konkludując – niniejsza rozprawa doktorska jest bardzo ważnym opracowaniem w zakresie zachowania dziedzictwa urbanistycznego oraz kulturowego Muszyny i Piwnicznej, jako cennych założeń średniowiecznych miast powstałych z lokacji króla Kazimierza Wielkiego, o zachowanej do chwili obecnej wartościowej zabudowie we wnętrzu urbanistycznym. Wskazane tu wartości zabytkowe – zarówno urbanistyczne, jak i architektoniczne – zasługują na zachowanie poprzez prawną ochronę dziedzictwa urbanistycznego i wpis do rejestru zabytków nieruchomych poszczególnych elementów zabudowy. Osobnym zagadnieniem jest ochrona krajobrazowa otoczenia w/w miast.

W mojej ocenie omawiana dysertacja doktorska autorstwa mgr inż. Klaudii Cechini zasługuje na publikację książkową i stałe wykorzystanie w praktyce projektowej, a także w lokalnym planowaniu przestrzennym.

6. Uwagi podsumowujące

Oceniając merytoryczną zawartość niniejszej rozprawy doktorskiej uważam, że jest to wartościowe opracowanie, stanowiące omówienie urbanistycznego dziedzictwa Muszyny oraz Piwnicznej jako spuścizny dojrzałego Średniowiecza w zakresie lokacji monarszych w dolinie Popradu. Jest kolejnym opracowaniem do całokształtu omówienia średniowiecznych lokacji kazimierzowskich w Ziemi Krakowskiej, które – w opinii recenzentki – powinny być wpisane na listę Pomników Historii jako Małopolskie Lokacje króla Kazimierza Wielkiego.

Dysertacja rozszerza wiedzę o dziedzictwie kulturowym społeczności doliny Popradu, ponadto umiejscawia Muszynę i Piwniczną na tle wachlarza założonych miast z lokacji królewskiej. Sam sposób ujęcia i przedstawienia złożonej tematyki omawianych założeń urbanistycznych i analiza zabytkowego budownictwa we wnętrzu urbanistycznym w/w miast, zasługuje na docenienie, w tym też pod kątem wykorzystania zgromadzonych materiałów w przyszłości. Sprawne, a jednocześnie wnikliwe przeprowadzenie kwerend oraz analiz historycznych, ikonograficznych i urbanistycznych, a także w czytelny sposób skonstruowanie klarownego wyводу oraz umiejętność narracji przystępnym językiem, zasługuje na pozytywną ocenę i docenienie. Na odnotowanie dodatknej wartości pracy zasługują kwerendy archiwalne, a także duże zgromadzenie materiałów ikonograficznych i ich umiejętna segregacja w kontekście prowadzonej wypowiedzi, toku wyvodu oraz narracji. Dużą zaletę stanowią mapy, plany katastralne, wyrisy, wypisy z dokumentów i dokumentacji architektonicznej, co podnosi walory naukowe rozprawy.

W dysertacji doktorantka skupiła także uwagę na temat wartości zabytkowych czyli pochyliła się nad analizą ogółu czynników materialnych, które stanowią o tym, że układ urbanistyczny i zabudowa Muszyny i Piwnicznej są przekazem z przeszłości zachowanym do dziś, zawierają treści poznawcze o walorach naukowych, architektoniczno-urbanistycznych oraz artystycznych, a także mają obecnie zdolność do emocjonalnego oddziaływania.

W opracowaniu wykorzystano bogaty materiał archiwalny oraz współczesny, zwłaszcza dawny i obecny zbiór zdjęć oraz materiał fotograficzny „z lotu ptaka”, co wydaje się być pokłosiem obszernych kwerend oraz własnych badań terenowych autorki. W ten sposób został podniesiony walor naukowo-poznawczy niniejszego opracowania. Na szczególne docenienie zasługuje dotarcie do archiwalnych materiałów ikonograficznych, rozproszonych w wielu zbiorach archiwalnych, publikacjach i materiałach niepublikowanych; zgromadzenie ich w jednym opracowaniu podnosi wartość opracowania, gdyż są to mało

znane materiały, będące jednak ważnym kompendium wiedzy dla każdego z omawianych organizmów urbanistycznych.

Na podstawie powyższych prac badawczych ukazane zostały ważne problemy w zakresie ochrony dziedzictwa, rozpatrywanego w kontekście prawnym i społecznym. Ich konkluzją niechaj będzie zapis w jednym z ostatnich akapitów dysertacji: *Stwierdzono, m.in. że w układ urbanistyczny Muszyny jest wpisany do rejestru zabytków, natomiast Piwnicznej już nie, pomimo tego, że jest on bardzo dobrze zachowany. Zdecydowanie więcej obiektów zabytkowych z terenu Muszyny, niż z Piwnicznej, jest chroniona poprzez wpis do rejestru zabytków. W Muszynie jest to dwadzieścia sześć obiektów, podczas gdy w Piwnicznej tylko dwa (str. 131).* Cytat ten pokazuje stan faktyczny i pracę, którą bezwzględnie trzeba wykonać w nieodległej przyszłości, do której niniejsza dysertacja będzie bardzo potrzebna.

7. Wnioski końcowe

W świetle powyższej analizy wykazałam, że rozprawa jest kompletna w kontekście osiągnięcia zarysowanych celów oraz sformułowanej tezy. Proces udowadniania tezy oraz zarysowana droga dążenia do osiągnięcia postawionych celów, wymagała bogatego materiału badawczego, wspartego obszerną bibliografią, a także autorskimi analizami, fotografiami, rysunkami i zestawieniami tabelarycznymi. Recenzentka wysoko ocenia przeprowadzone kwerendy archiwalne i prace terenowe.

W świetle powyższego, wartość merytoryczna rozprawy doktorskiej mgr inż. arch. Klaudii Cechini pt.: *Miasta doby Kazimierza Wielkiego w dolinie Popradu – Muszyna i Piwniczna. Rozwój przestrzenny w okresie średniowiecza* przekonuje, że niniejsza dysertacja spełnia wymogi określone w *Ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z dnia 20 lipca 2018 roku (Dz. U. z 2018 r. poz.1668, ze zm.)

Recenzentka wnioskuje o przyjęcie rozprawy doktorskiej mgr inż. arch. Klaudii Cechini pt.: *Miasta doby Kazimierza Wielkiego w dolinie Popradu – Muszyna i Piwniczna. Rozwój przestrzenny w okresie średniowiecza* jako całościowej i kompletnej, pozytywnie ocenionej pod względem merytorycznym i spełniającej wymogi w/w Ustawy oraz dopuszczenie jej do publicznej obrony.

dr hab. Grażyna Stojak, prof. UR